

ЯКЪ ДБАЕШЬ, ТАКЪ И МАЕШЬ.

ОПОВИДАННЯ.

Самъ господарь
скаючысь зъ горы,
зважаючы на ран-
ній день зеленыхъ
тыця була недо-
рохы що не на
нымъ колоссемъ.
и билій сорочци,

у Полтави 1898 р.
Зъ друкарни М. Л. Старожицького.

Въ книжномъ складѣ Полтавской общественной библіотеки
продаются слѣдующія малорусскія книги:

- А. Т. Добра душа. Оповідання. Черныгивъ 1895. ц. 5 к.*
Галка Іеремія. Збірникъ творивъ. Черныгивъ 1885. ц. 1 р. 75 к.
Ганько М. Якъ дбаєшь, такъ и маєшь. Агрономичне оповідання.
Полтава 1898. ц. 3 к.
Гринченко. Книга казокъ виршомъ. Одес. 1896. ц. 15 к.
" *Вирна пара та више. Черн. 1895. ц. 8 к.*
" *Хатка въ балъци. Черн. 1897. ц. 35 к.*
Каутка-Основьяненко Г. О. Малороссійскія повѣсти 2 тома. Харьк.
1887. ц. 2 р.
Коваленко Т. Видъ чого вмерла Мелася. Оповідання про обкладъ. Черн.
1895. ц. 5 к.
Пошесна хвороба-чума. Черн. 1897. ц. 3 к.
Комаръ М. Двиста найкращихъ Украиньскихъ писень. Збірн. Одесса.
1898. ц. 75 к.
Кононенко М. Книгиня Кобзарь. Кийвъ 1893. ц. 15 к.
Котлярескій П. Собраніе соч. на малорос. яз. Полтава 1897. ц. 35 к.
Копыськый О. Дидь Евменъ 1896 г. ц. 5 к.
Кулишъ П. Досвитемъ Слб. 1861. К. 1876. ц. 80 к.
Дивоче серце К. 1876. ц. 18 к.
рыся 1890. ц. 10 к.
Байдашева сямья. Повість Х. 1894. ц. 10 к.
Іа кожумьякахъ. Мишаньска ком. К. 1887. ц. 25 к.
М. Патали або дви доли разомъ. Харьк. 1889. ц. 7 к.
Козаки и море. Слб. 1897 г. ц. 40 к.
Комедія К. 1886. ц. 75 к.
умки Мережанкы К. 1896. ц. 50 к.
и. Спивомовки К. 1880. ц. 25 к.
Богданъ Хмельницкій. Ист. драма. К. 1897. ц. 60 к.
встриця Галя. К. 1890. ц. 5 к.
крыжаного моря. Од. 1891. ц. 15 к.
звонъ. Черныгивъ. 1894. ц. 10 к.
Чикаленко Е. Розмова про сельське хозяйство. Од. 1897. ц. 6.
Кримъ сихъ тамъ можно дигаты и богато иншихъ малоруськихъ
книжокъ.

Якъ дбаешъ, такъ и маешъ.

ОПОВІДАННЯ.

I.

Ой вышенька, черешенька рясенько зацвила:
Нещаслива Украина, — жито не вродило.
Нема щастя, нема доли
Не вродило жыто въ поли.

Народ. пѣсня.

Сонце стояло вже низько надъ високою, хочъ и не крутою горою и освичувало косымъ проминнємъ просторый и добре збудований двиръ багатого хазяина дида Грыцька, що стоявъ посередъ широкихъ лукъ на невеличкому горбыку. Самъ господарь двору йшовъ заразь зъ степу, спускаючысь зъ горы, по надъ ланомъ пшеници, що не вважаючи на ранню пору, бо бувъ якъ разъ другый день зеленыхъ святъ, вже трохы побилила. Пшениця була недоридня и тилькы ныжче двору, трохы що не на лукахъ, хвильовала буйнымъ зеленымъ колоссьемъ. Сывий дидъ въ билыхъ штанихъ и билій сороччи, весь въ билому, наче лебидь, йшовъ до двору. Лыбонь винъ ходывъ оце празныкомъ на степъ оглядаты хлиба, але мабутъ воны щось сей рикъ не дуже то веселылы чоловика, бо й дидъ вертався

не дуже веселый, и сившы потыхеньку на піддашкахъ, дывлячысь на нызъ, на луки, винъ важенько зитхнувъ. Але чогобъ, здається, дидови сумуваты? Въ двори його стояло ажъ тры комори підъ однією покривлею повни хлиба. Та й се такы лито, ще противъ людей, въ його булы гарненьки хлиба, такы хочъ и онъ, заразь за луками, підъ тією горою, красувався ланъ доброго жыта.... Одначе на високому чоли дида можно було помитыты вельке затурбуванье. Зморжки посередъ бривъ то зыходылысь, то розыходылысь, выдко щось не веселе нагадувалось йому.

„Эге, такъ, такъ, промовывъ винъ у глыбокій задуми, всякому своя доля—не однаковый хлибъ удається на одному степену, якъ не однакови въ батька й диты“.

Тымъ часомъ рышнулы двери въ велькій хати и стара жинка выйшла зъ хаты. Вона стала край піддашокъ, обпершысь объ стовпець и тежъ дывилась на той бикъ балкы. Выдко й вона нагадала соби щось таке, якъ и чоловікъ, бо и не стямылась, якъ промовыла: „О, Боже нашъ, Боже! Але заразь запнулась, озирнувшысь на свого похмурого й суворого чоловіка, що вразъ и спытавъ ю: „що тобі Марто, чи не згадала про Настю?“ стара мовчала и тильки слёзы заблы-

щалы въ очихъ. Тымъ часомъ у двирь увійшы
два здоровыхъ парубки, те-жъ якъ и дидь, у би-
лыхъ штанихъ и тильки по добрыхъ ярячихъ сира-
чынахъ, та добрыхъ чоботихъ и поясахъ, можно
було пизнаты, що то багатого батька диты. Старый
все щось миркувавъ; почувшы, що хтось йде, винъ
рантомъ пиднявъ голову и мовъ вразъ нагадався.
„Петре!“ гукнувъ винъ на старшого зъ парубкивъ,
„а помакте лынь мени на завтра драбинястый
визъ адже-жъ Гнать пойихавъ до тестя шильован-
нымъ?“ — „Шильованымъ, тату,-добре“, одповивъ
той и, гукнувши на меньшого: „а ходимо, Стецьку
поможешъ“, пишы у двоухъ до повитки выкочу-
ваты воза. Старый-же бурмотивъ тымъ часомъ, чи то
до себе, чи то до старои: „Такъ, и то рикъ бувъ
недоридь и заразъ зновъ буде: може въ ихъ зъ
тыхъ пьатыдесятынъ и хлиба нема“. Треба-жъ
розказаты про кого се дидь миркувавъ.

Сей дидь, якъ и выдко було по його двори,
бувъ багатый хазяинъ; и батькивыцяна въ його чи
мала, та и прыкупивъ не трохи, такъ що въ його
теперь сотъ до пивторыдесятынъ добывается. Ди-
тей у дида було пьатеро: тры сыны, одинъ жона-
тый, а два парубки, та дви дочки, одна вмерла
ще маненькою, а друга.... друга те-жъ вмерла
такъ, прынаймни, каже дидь вже рокивъ зо тры

А діло було ось якъ. Молотыла у діда най-
нята парова машина. Булы пры сій молотильни,
якъ и ведеться, машинысть, кочегаръ и настельцыкы
(барабанцыкы) п'яныцы, що треба було ихъ заль-
ваты горилкою; а мижъ ими одынь непытуцій,
звався вінъ Василь Павленко, родомъ бувъ зъ нидъ
города, сырота, було въ його десятинь зъ пять
земли, що була годъ зъ шість на опеці, то було
трохы й грошенять у Волостній Каси. А що дила
великого дома не було, а заробыты треба, то вінъ
и пишовъ у настельцыкы. Дидови Грыцькови вінъ
дуже подобався: непытуцій, роботяцій, тихій: якъ
війдуть у хату, то товариши пональовують ся горил-
кою, тай варнякають Бо-зна що. А сей повечеряв-
шы, налагоде якъ що треба (бо товариству не въ
голови) тай гомонить зъ дидомъ про всячину: роз-
казуе про свою биду, якъ йому погано було зоста-
ватысь недолиткомъ безъ батька, та безъ матери,
якъ вінъ бидувавъ, якъ служивъ по разныхъ ха-
зяинахъ, та якъ понавъ до одного панка, що по-
бачившы його охоту, взявся його вчыты, такъ що
вінъ теперъ и грамотный, тѣ багато де чого и по
хазяйству перенявъ видъ того пана. Та ще и про
те, якъ вінъ лагодить свое заведбане хазяйство, тѣ
який бувъ у його батька садокъ, та що багацько
вже перехастылы його, а що вінъ дійшовшы лить,

ставъ його кохаты, обкопуваты, та ще и нового дерева насадыть.

Дидь слуха, розказує про своє, якъ треба господарюваты, колы, що и якъ треба сіяты. Иде Васыль, дидь не нахвалытьсѣ имъ, який то парубокъ гарный, и трудящій и розумный, а й не помича того, яке лихо тымъ собі коить. Не прымитывъ старый Грыцько, що Настуси Васыль вже запавъ у око. Закохалась сердешна у чорни бровы, та темни очи чорнявого Васыля та въ його тиху ласкаву мову, та й забулась, що винъ їй не ривня, а винъ и собі те-жъ забувъ; цилу осинь молотывъ не подалеку по сій самій бальци по багатыхъ хазяинахъ, и цилу осинь ходывъ до Настуси, ажъ докы не дизнався про се дидь. Видь того вразъ зминывся Васыль въ очихъ дида; що винъ ненытуцїй, що винъ тихїй, та ласкавый-то винъ такый хытрїй, та облеслывый, а дума тилькы якъбы кого обшахраты, або обикрасты, отъ и въ дида хоче вкрасты його щастя, його надїю, його Настусю. Хиба такои пары треба його Настуси, його їедынїй и коханїй дони. Ю визме якийсь багачъ, доброго батька сынъ, або й якийсь панъ хутирськїй, якъ що бѣ трапывся путнїй, а дже-жъ винъ не мало дасть за своєю любою дытыною. Тай красою Настуся выйшла найкраща, лыбонь чи не на

всю округу. А того старый й не дума, що Васыль свиту не радъ, закохавшысь у його Настю. Не знавъ Васыль що діяты, тай ставъ просыты одного хазяинка, що-бъ погломонивъ изъ старымъ Грыцькомъ про його. Той регочеться: „дурне ты, хлопче, надумавъ; хибя такы Грыцькивни нема багачивъ, що-бъ вона дывылась на такого харпака.“ Одначе колы винъ признався, що вона його любе, и ставъ дужче просыты, хазяинокъ згодився: „та що-жъ запытаюсь, хочъ подражню старого Грыцька“. Та зъ того дила не выйшло пыва: старый Грыцько трохы не сказывся, почувшы, що Васыль вже й запытується; та й добре прикрутивъ Настуси, що-бъ вона выкинула зъ головы пидгороднього халамыдныка. Прикрутивъ, та й забувъ. Молотильня поихала до дому, а зъ нею и Васыль; осинь мынула, настала зима, а заразомъ пылыпивка. Писля риздяныхъ святъ, у мясныци, Настя, якось выпрохалась йихаты до церкви зъ наймытомъ. Настуся пишла до церкви, а наймытъ привязувавъ кобылу до оградаы.

Покры наймытця привязувало кобылу до оградаы та давало йий йисты, то й не вздрило, де дилась Настуся. Прождавъ винъ бия церкви, до полудня и вернувся самъ. Все домашни опасувались старому хвалытысь, що Настуся втекла, ажъ докы винъ

самъ спытався... Винъ не гримавъ ни на кого, а тилькы промовывъ: „Хай же теперь не жаліється на мене“, а тилькы пизднишъ прикрутивъ, що-бъ переказалы Наси, що-бъ и не думала йихаты до батька.

Одынъ сусидній облакать—пысарчукъ прыйшовъ до дида Грыцька и радывъ позываты молодыхъ и пона, що повинчавъ ихъ. Старый плюнувъ йому въ вичи. Писля того Настуся такы приизджала колысь до батька, просючы, що-бъ нростывъ ю, а батько видказавъ йий, що въ його була слухняна дочка Настя, а теперь вона вмерла и зъ тымъ прогнавъ ю зъ двору.

Одначе хочъ якъ дидъ сылувався забуты свою неслухняну дочку, въ його не було сылы выкнуты зъ головы думкы про ю. Не разъ и не два прывыджувалась вона йому и въ день и въ ночи, та все така худа, нещасна, обдерта. Згодомъ пересердя втыхомырялось и въ батьковому серци любовъ брала верхъ надъ образою. Ходючы сегодня по царыни дывывся дидъ Грыцько на хлибъ свій и чужый. Ридко-де траплялася смужка доброго хлиба и то найчастійше вивса; де не де були гарни рани ппеныци били, а ячминь и жыто булы скризъ недоридни, тилькы въ самого Грыцька на лукахъ бувъ ланъ доброго жыта. Роздывляючысь на усякы хлиба, винъ роздумався про усяку долю людей. Бачучы, якъ теперь ма-

ло хлиба въ иншого хазина, що мае десятинь де-
сять—пятьнаццать, знаючы, що пидь си годы, на-
вить, багачи позамотувалысь и що черезь се и
роботы стало скризь меньше и оплачується вона
дешевше, винь бувь певень, що його Насти теперь
дуже, дуже трудно.

Про се дидь миркувавь заразь.

Хлопци выкотылы зь пидь повиткы воза, пома-
заны його, и помостылы сию. „А пидкотить хлоп-
ятка до коморы, и завтра поиду“. Ти пидкотылы.
Старый подывывыпсы, чи зоряне небо, набравь два
мишки пшенишного борошна, а два жытнього, та
мишокъ пшона и уложывь ихъ на вози накрывши
рядномъ. „Хай буде готове на завтра, а говь, ста-
ра, наготовь дышенъ по горщыку масла, та сыру...
та поидемо и мы, стара, у двохъ зь тобою у гости“.
И дыво дывне, похмурій Грыцько, що вже бильше
трехъ рокивь якъ не осмихався, ставь мовь весе-
лишій, надумавшы ихаты до дочки.

II.

Ланы мои не орани, цильно видичня.
Хто зьоре Вась, та носийе слава тому вичня!
Ланы мои не орани, дави перелоги,
Доки по Вась блукатымуть браты мои вбоги?
Воны сють Вась очыма, скородють бровами,
Сють тугу, поливають дрибными слезама.
Ой зроды велько туго, ярую пшеницю,
Збагаты насучнымъ хлибомъ нещасну вдовыцю.

П. Кулитъ.

Дарма що ничь мала, а старый уставь, ще

въ досвита, запригъ коняку и подався у двоухъ изъ старою черезъ луки понадъ плесомъ, побили лану доброго жыта, посіяннаго на лукахъ. Коняка добра, хочъ изъ вагою, а тюна, тилькы якъ стали выизджаты на гору, то стала итты тихше, дидъ вставъ, иде понадъ возомъ. Выихали; саме на лобьяку не було майже ничего; винъ весь поренався и ажъ жовтивъ рудою землею; де не де було выдко пожовклу стеблынку. Старый зновъ сивъ. „Бачъ стара, яке то въ насъ жыто на лукахъ, а на степену таке, що крый Боже, а що воно й за знакъ; вохкистъ довше держытсья, чи що?“

Кобыла пишла швыдче, дидъ Грыцько зновъомонить, дывлючысь скризъ на степъ: „Недоступове жыто, бачъ, яке ридке, а се Грынкова пшениця, ось зъ краю трохи лучченька, а тамъ дали тожъ ридка на вины“.

Идуть степомъ повзъ усякихъ хлибивъ, переихали балку и вже далеченько видъихали видъ дому. „Дывись Марто, ось добра пшениця, выдко оzyma, се вже князева, тилькы чого вона такъ похрестылась? хай въ кого ридкый хлибъ, та попадавъ, а се-жъ и густенька“.

Дали пшениця стала ридча, а тамъ и зовсимъ ридка. „Е неоднакий хлибъ и въ князя, воно мабуть и въ його якъ у людей: де вгадають, а де и такъ обійдуться“.

За пшеницею простяглася безкрая толока, а за ею чорнила зъ одного боку рилля. Дарма що простора толока була гола. „Ну отъ и сподивайся, щобъ худоба була пунтя; що тутъ вона йистыме; нема дила зъ горовой толоки, скільки йийи не кыдай, то все одно, добра не сподивайсь, не буде; и що його въ свити Божому робыты пидъ таки часы; воно и въ насъ якъ бы не луку, то худоба давно-бъ выздыхала“. Толока тяглася безъ краю, ажъ ось за йею, щось зачорнило, наче лись, се була густа пшеничка (кукургузь); трохи дали, вона була выкошена, мабуть на пашу товарови; за пшеничкою зеленивъ ланъ бурякивъ. „Бачъ чымъ теперъ у людей скотыну годують, а воно мабуть и наидку зъ ихъ... а що грошій пиде на обробитокъ“.

Ихалы кильки верстъ, ниде не було и малои признакы садка або хаты, ажъ ось замаячылы великы будынкы економій: „отъ тутъ то лягло грошій“, думае дидъ. За економіей зновъ степъ на килькы верстъ, ажъ докы не почалысь козацькы хуторы, тутъ зновъ замаячылы скризъ садочки, колодизи зъ журавлямы, витрякы, билилы хаткы, де бильше вкрыти очеретомъ, або соломою, а зъ ридка зеленилы зализнымы верхамы.

Далеченько було йихаты. За козацькымы хуторамы булы зновъ панськы стены, тилькы вже

дрибнишихъ панивъ. Сонце пидбылось вже высоко, якъ дидъ повернувъ коняку зъ великои дороги на бикъ. „Отъ то-жъ и село Васыльове буде, доидемо, то роспытаємось куды прямуваты“.

Село було козаче, то й не було збыто до купы въ одному мисти, а залягло велику просторинь; хатки то збывалысь до купы, а то зновъ розступалысь, кыдаючи мисто на ланы пшеницы або жыта. Побачылы людей, роспыталысь куды ихаты; дорога килькы разъ спускалась у нызъ, то зновъ пидіймалась у гору, переизджалы гребли, произджалы помижъ тынамы и садкамы, зновъ роспыталысь людей. „Опъ не далеко“. Выихалы зновъ на степъ, дидъ погнавъ коняку и незабаромъ стари възджалы у двиръ до зятя,

III.

Ой крыкнулы журавли,
Та ходючы по рильяи;
Гей лучче рилля раная,
А нижъ тая пиздпяя.
Що на раній пшениця—
А на пизній метлиця.
Що на раній женци жнуть,
А на пизній киньмы бють.

Народн. нисня.

Дидъ Грыцько пыльно оглядавъ скризъ. Двиръ маненькій, але чепурный: на передъ хата величенка, на дви половыны, зъ одного боку, повитка гарна, перегороджена на двое: одна половына об-

мазана заспиль вся, а друга тилькы зъ двоухъ боківъ; у сій стоявъ добрый окований визъ, а тамъ у другій, дума дидь, мабуть, якийсь товарище міється? На другий бикъ комора невеличка, але добре збудованазъ доброго дерева. Довго дидови, одначе, ніякъ було роздвлятысь, бо якъ вьихали у двирь, то загавкавъ Мурко и зъ садка выбигъ Василь; побачившы тестя и тещу-винъ зразу мовъ скамьянивъ, але ту мить видійшовъ и кынувся до йихъ. „Таточку, голубчыку, спасыби Вамъ, що приикалы; тутъ Настуся все за Вами побывається та каже, що все намъ щастя не буде, колы тато не змылюються, та не простять, а се спасыби Вамъ, що приихалы“. А въ старого зновъ щось кольнуло у серци. Ага, лыжесся, якъ побачивъ мишки, выдко обрыдла голодуха; а й дочка моя побывається черезъ тебе халамыдныка. И винъ промовивъ сурово: „А хто казавъ, що я прощаю“. Тилькы заразы махнувъ рукою, „а помозы лышень мишки позносыты, та кажы куды ихъ“. А се тутъ почувшы що собака загавкавъ и щось приихало, выскочыла зъ хаты Настуся. „Мамочко, голубочко“, кынулась вона до матери, а маты въ плачь, а дочка и соби чымъ дужъ. Старый поглянувшы на се, трохи збувъ свого серця, та зновъ каже Васылеви; „а ну, ну, кажы, куды мишки зносыты“. „Ось я,

тату заразь“, кинувся вінъ до Настуси, видъязавъ ключъ видъ окравки въ йейи и побигъ до комору. Видимкнувши комору, кинувся зновъ до возу, схопивъ пару мишківъ и понисъ, Не встыгъ старый взятисъ и соби за мишокъ, якъ Васыль и други два вже несе. „А выдко що ничего йисты,“ подумавъ старый и узавшы мишокъ зъ пшономъ и соби понисъ у комору, „Та не турбуйтесь, тату, ось я заразь вси позносю, отъ тутъ и стоятимуть, а якъ будите ихаты, то й заберите“. „Куды забери!“ „Та Вы-жъ се ихъ у городъ везите на завтра на базарь?“ „Тю на тебе, на що-бъ же я ихъ казавъ зносыты, колыбъ я ихъ у городъ везъ?“ „Якъ на що, а щобъ ниhto бува не пократо ихъ“ „Тахто-жъ би ихъ тутъ могъкрасы;-чи то накъ, се пидъ городомъ, тутъ халамыдныкивъ повно. Ну, та сежъ я привизъ вамъ на гостынецъ“.

Васыль здывовано глянувъ и одну мить задумався, але заразь мовъ охоловъ и ставъ дякуваты. „Та спасыби Вамъ, тату“, але все не мигъ не додаты: „та въ насъ и свое е“ „Скільки тамъ його йе“, промовивъ старый и зъ тымъ вйшовъ у комору. Але теперъ здывувався старый, хочъ и не подавъ признаки. У засичку було пудивъ зъ шістьдесять жыта, у великій сахарній бочци пудивъ зъ тридцять борошна, у одній кухви пудивъ зъ пьятнадцать

мабуть, пшенишного; у двухъ другихъ кухвахъ стояло: у одній пудивъ зъ дванадцять вивса, а у другій пудивъ зъ десять ячменю; ще було де-що и по мирочкахъ. „Гмъ, нагадавъ собі старий, а се-жъ Святà, а не Покрова“.

Дочка наплакавшись зъ матирью, кинулась до тата. „Таточку голубочку, ходимо до насъ у хату; у мене и страва буде заразъ готова. Васылю а йды сюды“.

Увійшли стари у хату. Хата гарна, простора, завітчана, чепурна и свитла, передъ образами засвичено; прибрано въ хати чисто чыстисенько, нигде ни пылинкы, тилькы що доливка щебрецемъ та травою усыпана, на те-жъ бачъ зелени свята. Диточокъ двое: чепурни, обмыти, у билихъ сорочечкахъ, граються, не плачуть. Васыль нахылвся до жинкы и каже нышкомъ: „а выкынь мини зъ скрыни гаманецъ“, та метнулась и Васыль швиденько вийшовъ зъ хаты.

„Куды се винь?“.

„Та се-жъ, бачите, за горилкою, бо въ насъ нема; мы не пьемо, а кумпанію розводыты Васыль не охотныкъ.“

— „Хиба винь и справди не пье, я думавъ винь такъ, тилькы ману наводе“.

— „Е ни боронь Боже, мій Васыль николи и

чаркы не вынье; вшъ каже то не християне, що горилку пьють, хто ю пье, той въ Бога не вируе“.

— „Та вже-жъ и я ййии багато никола не пью, а все-жъ такы не зарикаюсь притьмомъ. Николы трапляється зъ добрымъ чоловикомъ выпыты“.

— „Мало-жъ ихъ, тату, такихъ, що-бъ выпывъ чарку, тай не полизъ за другою, а тамъ и за десятою“.

— „Та се правда, легче притьмомъ не пыты нижъ почавшы затриматься“.

— „Ну а скажы мени, Насте, почавъ старый, якъ-же вы теперь живите, чи хватае у васъ хлиба, чи е такы що й до хлиба, чи може доводилось и голоднй сыднты“.

— „И, татусю, крый Боже, у насъ до якого часу завжде бувъ и хлибъ и до хлиба“.

— „Якъ же вы, чи наймаете землю, чи може зарабатаете по людихъ, чи може и ты въ городъ на поденщину протоптала стежку“?

— „Чого се Вы, татусю, такъ на мене та на Васыля, мовъ напастъ наводите; колыбъ дома не було работы, то Васыль безъ дила не сидитыме, такъ колы хочите, намъ циле лито и дома такой работы, що ледве вправимось, ото-жъ, хйба де колы Васыль пидъ хуру поиде“.

— Такъ що-жъ вы, кажу, землю наймаете?

— Та ни, тату, тутъ такой народъ, що ниде и земли найняты: паньскои близько нема, а козаки, коженъ свою обробля, отъ хиба туды блыжче до городу, то тамъ позывкалы у городи дворныкамы, то що, той не господарюють а наймають, такъ Василь каже, що не варто въ ихъ найматы, разъ такы, що й далеко: верстъ бильшь чотырьохъ, а друге, що и земля запакощена, все одно пуття не буде.

✓ Старый задумався: „Дежъ воны той хлѣбъ беруть, краде винъ, чи що!“

Колы жъ тутъ почулы, що бияхъ коняка, а незабаромъ и Василь вѣшовъ у хату зъ пляшкою и поставивъ ю на столи. „Выбачайте що шинкарська бо въ насъ то зъ олією, то зъ газомъ, а горильчакои нема“. Тымъ часомъ Настуся розислала на столи скатертыну и поставыла на стиль страву. Василь пидносе чарку старому, старый просе його якъ и годыться самому впередъ выпыты. Винъ не хоче. „Та хочъ для мого приизду“, вмовля лукавый Грыцько. Василь на хвылыну задумався, колы жъ мовъ здригнувся: „е ни тату, не пывъ зъ малку, не буду й до станку“, и се кажучы, пидносе зновъ чарку старому.

„Та хиба ты за для мене не выпьешь и чар-

кы, пый бо вже“ Що Вамъ, тат
житися, що я выпью отруты?“

„Хиба-жъ горилка отрута?“

— А то-жъ якъ! вчени люде
кожна чарка горилкы вменша чолов
на трохи. А що люде пють и не
то не диво, можна и до мышаку з
що до горилкы. Якъ бы свижий чоловік, ~~що не нѣ,~~
выпивъ хочъ зъ пивкварты мицной горилкы шпырту,
то заразъ-бы пропавъ. А хто по троху привчыв-
ся, той не пропада вразъ, та все такы вижъ йому
прикорочується. Якъ який чоловікъ мицный, то
йому бъ треба жыты годъ повтораства, а винъ
ледве на шистьдесятъ затыгне. Та ще и те треба
знаты, що у пьяныцъ и зъ дитей пуття не буде,
бо вони вдаються слаби на головы и на здоровье:
дурновати або каликы. Отъ такъ, скажить, дезна-
валы, великого пьяныцю, Вы-жъ чоловікъ бува-
валый и розумный, чи ѣе толокъ зъ його дитей?
Еге що ни. Черезъ горилку-жъ и народъ теперь
переводыться. Бо хто хочъ и не справдишній
пьяныця, а все горилочку любе, товже и въ його
диты дрибнишають. Не черезъ що и народъ нашъ
вже звився на нинащо“.

Старый розсміявся. „А я якъ оце йихавъ, та й ду-
мавъ собі, що въ насъ такы на хуторахъ, якъ глянъ

то людѣ якъ люде, а сюды до города блыжче, то такы справди сами вышкрибкн“.

— А що-жъ, тату, та воно-жъ такы и справди тутъ бильше пъяныць, нижъ у Васъ: а до сього тутъ ще багато й инчого завыныло. Та якый воно и смакъ у горильци? я колысь узавъ у ротъ, та вразъ и выплювавъ: гирке, пече, якесь вредне та смердюче“!

Василь розгарячився, та й не помитывъ, що се кажучы, такы пидносе чарку старому. „Выкушайте“. „Ахъ ты-жъ сякый такый, що-жъ ты мене отрутою частуешь, чи що? Не хочу-жъ и я въ тебе пыты, ий Богу не пытиму“. А стара Марта и соби: „не буду-жъ и я въ тебе пыты, ий Богу не буду“.

Ну колы-жъ забожылысь, то мени и зовсимъ йийи не треба“. Та се кажучы и перехылывъ пляшку черезъ викно. Пишла горилка на прысьпу.

Старый не выдержавъ и розреготався. „Се якъ бы нашому ковалеву, то винъ и прысьпу-бъ у тебе позлызувавъ“.

Василь побачившы, що набалакавъ лышнье, ничого вже робыты, прыпрохуе старыхъ обидаты.

Страва була добра, зъ Насти була такы путяща господиня; та выдко що и докладу не бракувало. На передъ были пироги зъ сыромъ, та зъ

сметаною, тоди борщъ зъ курятыною, порося печене, каша до молока. Стары йидать, та мовчки соби дывуються звидкиля воно береться у Настуси. Зупынылась тилькы трохи стара надъ кашою „Жъ чого се, Настусю, каша, дывысь, яка жовта, ни крупняча, ни пшоняна!“ „Та се, матусю, въ насъ торикъ на городи багатенько пшеничкы (кургузу) вродыло, то мы й зъидрали на крупы“.

Пообидалы, подякували, сыдять. Старый свое гада: зъ чого вони живутъ, треба-бъ дизнатысь; дума старый, та незна зъ якого боку зачепыты. „Въ тебе, Васылю, ты колысь казавъ пять десятинь земли“? „Пять, тату“ А скільки-жъ въ тебе жыта було“? „Десятина“ „А де-жъ ты хлиба стилькы набравъ“? „Я набравъ торикъ зъ десятины жыта шистьдесятъ пять мишкивъ (130 пуд.), та старого було трохи, такъ що я оце въ симъ мисяци продавъ килько мишкивъ борошна“. Старый трохи не пидскачывъ, „та й бреше-жъ сякый такой въ вичи“. Васыль догадався що въ дида на думци. „Та въ мене тату и сей рикъ жыто не дуже плохишь видъ торишнього, а може ще й крайще выйде; ходимо, колы хочите подывимось, а я Вамъ и разкажу тимъ часомъ, якъ я хазяину“ „А йдимо“.

Пишлы. „Отъ бачите, тату, у мене, якъ я

Вамъ и тоди казавъ, п'ять съ четвертью десяти-
нынъ усїен земли: десятина грунтовои, а чотыри
полевои; не дуже багато, додавъ, отъ тильки и
добра, що полева земля, хочъ и настяглась дов-
генько, то все такы зійшлась зъ грунтовою. Такъ
бачите, на степу я сїю такъ: выорю зъ осены
десятины земли, на весни переорю, волочу разивъ
скильки и якъ що тильки заб'їе рильлю вели-
кій дощъ, та земля зачне зверху просыхать, отъ
я й заволочу заразъ, або якъ що якыйсь бурья-
нець прокынувся, то й зновъ волочу. Якъ лито
дуже дощове, то довго не дае волочыты, то треба й
ще разъ переораты, хочъ милесенько. Въ осени я сїю
на сїй десятини жыто, и такъ въ мене одна десятина
чорніе цїле лито рильлею, а друга пидъ житомъ.
Жытныще я орю на зябъ, але на сїю на йому
ярыны, а тильки засиваю половину травою выкою
съ вивсомъ, а половину бурыкамы.. Писля бури-
кивъ, та травы я сїю ярыну: оттакъ по троху
вивса, ячменю и пшеници; бува вкыну мижъ яч-
менемъ и жменю проса на пшоно. И такъ усього
въ мене на степу одна десятина рильли, одна де-
сятина жыта, одна бурыкивъ та травы, а одна ярыны.
Жыта ридко колы, що-бъ було въ мене меньше
ста пудивъ, ярыны меньше восьмыдесяты, сина
накосюю копыць зъ 10—15, а бурыкивъ набы-
раю тысячъ зъ пивторы пудивъ“. Старый хыта

головою. Колы-жъ якъ разъ и прыйшли; „та ось дывиться, оце заразъ за шляхомъ бурякы, та трава, дали ярына, а то ще дали чорніе рилля, а тамъ на краю жыто.“

Старый обиходе потыхеньку весь ланъ; ставъ видъ чужого за жытомъ и каже: „ну мабуть въ тебе, Васылю, ходывъ самъ Богъ, а у людей тилькы святыи Петро. Не знаю вже, скільки ты зберешъ тыхъ бурякывъ, а зъ десятины жыта, я вже старый хазяинъ, то бачу добре, що буде пудивъ пивтораста; ярына худченька, ну та все на 80 не заберешъ; травы зъ пивъ десятины набереться копыць зъ пятнадцть. Чудо та й годи, и чого воно въ тебе такой хлибъ! А дывысь, каже дидъ, розгортаючи риллю рукою, бачъ яка перегорила, а пухка, та сыра, хочъ коныкы липы. Що-жъ ты й гною кладешъ?“

„Та возю татусю, та тилькы, горенько мое, що мало; не хапа паши бильше скотыны держаты“.

— „А скільки-жъ у тебе худобы, воно-жъ чогось треба, що-бы такъ зпушыты землю?“

— „Та мало, татусю, дви коровы, одна ялова, а друга зъ тельомъ, та коняка“.

— „Якъ-же ты орешъ?“

— „Та спрягаюсь; шукаю товариша, що-бъ було стилькы-жъ товару, та и оримо двома парамы

коровъ, та двома киньми. Бида тилькы зъ тымы товарышамы, попобигаешъ поky знайдешъ, та щезъ нема хазаина, що-бъ на пятахъ десятинахъ було трое товару. А въ кого йе стилькы товару, то винъ або свои, або рендованои земли мае десятинь десять, або и вси пятнадцать. То теперъ мени треба выораты въ осени тры десятины, та зъ пивъ десятины городу, а йому треба десятинь висимъ, або и уси десять, бо въ його думка чимъ бильше наоре, тымъ бильше и вроде; отъ и шукай, выходе третьего въ кого нема ни чого скоту, то вже тому и видъорюешъ свою половину, а хочъ бы вже тамъ десятинь зо тры, а решту и такъ даруешъ. Отъ поky выорешъ десятинь 15, то що нещасни коровы замучышъ, а що и самъ провожжаешся дурнисенько, бо поky й свое орешъ, то самъ ходышъ, товарышъ тилькы погоныча дае, а якъ йому орешъ, то вже самъ идешъ погонныты, бо дай тилькы на чужі руки худобу, то до вику знатымешъ. Я якъ ще не жонатый бувъ, то давъ на одынь день поораты безъ мене, то вже знаю, що то таке; нема лучше якъ бы мени такый товарышъ, що-бъ такъ робывъ якъ и я, то мы-бъ за два тыждни вправылысь-бы зъ оранкою. Такъ бачите-жъ, коженъ себе за найрозумнишого мае, та ще до того и народъ у насъ черезъ край не дружній; винъ тилькы дума, якъ бы тилькы йому

лучше, а що-бъ його перейшло-то крый Боже. А я-жъ того и не личу, що плугъ мій, а я справивъ плугъ залізний, то виходе, що мій способъ иде безъ розщоту; а воно, по правди сказаты, якъ бы товариши добри, то зъ товаришами сто кратъ лучше ніжъ самому: изъ товариствомъ и горы-бъ повернуть.“

Такъ що-жъ зробишь якъ нема такого товариства, отъ бува тутъ бьесся, пыльнуешъ, якъ бы ранишь початы ораты, а товаришь ще й не обвозывся—„нехай, каже, ще всіємо“. „А хіба воно въ осены не однаково, колы не выораты“. „Е, далеби, що не все одно, якъ такы выорешъ на зябъ коло Семена, то, дывысь, пудивъ двадцать и набижыть на десятини, ніжъ якъ ораты передъ Кузьмою. Отъ-тожъ черезъ те й беда. Вже перерюваты на весни я приминився и самъ: йе въ мене деревяный плужокъ, я самъ зробивъ, такъ винъ въ мене вже справный, та легенькій, легисенькій, то я запряжу товарючки, та конячку, то по троху и выорю. Та отсе вже я и думаю, якъ що буде така напасть зъ товаришами, то я переправлю плужокъ, що бъ бравъ хочъ и маненьку борозну, такъ глыбоченьку, то буду и въ осени ораты своимъ плугомъ потыхеньку. Якъ що не гаянты худобы, то поманеньку везымуть такы плуга и въ трьохъ. Аще-бъ державъ-бы я и другу коняку, що-бъ було четверо, такъ горенько наши нема.“

„Та й справди, сынку, чимъ-же ты годуешь и си трое, та де жъ и пасешь?“ „Та въ мене и не трое, а бильше, бо, бачите, въ мене йе кобыла и торишній стрыгунъ, дии коровы и торишня тельчка; та ще-жъ и три вивци зъ ягнятамы, то вже щось одно, або стрыгуна, або тельчку не безпреминно доведеться продавати. А воно, бачите, способнишь-бы було якъ бы тельця пидросла, та продаты стару корову“.

Тымъ часомъ воны дійшли вже назадъ до выгону. „Отъ бачите, тату, ґрунтової земли въ мене десятина зъ четвертью; изъ йеи пидъ садкомъ 700 саж., пидъ оборою 100, пидъ городомъ та пидъ пидметама 1000 саж., а ще пивъ десятины левады; зъ ихъ 600 саж. засіяно травою, а 600 пидъ толокою. Траву я косю разивъ трычи на лито, то дывьсь, й набереться копыць зъ десятось.

Теперь Васыль и старый пишли левадою.

„Отсе-же бачите, и та трава, що я казавъ, а отсе обгорожена и толока. Ну та сїи бъ толоки на мій товаръ не хопыло-бъ, якъ бы не годувавъ и въ литку. Уже який бурьянець де не буде, то все повыдыраемо, та годуемо.

„А йдимо, ще-жъ теперь, Василю, подывимось на садокъ та городъ“.

Левадка простяглась смужкою, ныжче двору, поручъ зъ йею городъ, а за имъ садокъ.

„Оце-жъ, тату, и городъ; безъ пидметивъ його буде 750 саж., та пидмету, онъ ныжче, 250 саж.; изъ сухъ 750 саж., картоплею мы засажуемо 250 саж., а за тымъ садимо всяку огородину: капусту, цыбулю, буриякы, гарбузы, моркву, вусадкы, а то ще сію трохи и орапу, на случай симья не вроде, то що-бъ було зъ чимъ у пистъ кашу ийсты, а рещту засиваемо пшеничкою (кукургюзомъ), частыну густою, щой выкою въ лито товарови на пашу, а частыну ридкою, що йде на харчъ намъ, на кашу, — отъ-тожъ зъ йей и сьогодни кашу иймы“.

„А це вже, тату, мы и въ садокъ увійшли, оце Вамъ заразь и пасика“. Показуе Василь, а въ тій пасици стоить тры скрынкы.“

— „На що се въ тебе таки вулики?“

— „А бачите на що, показуе Василь, видчывивши у одной верхъ; отъ, бачите, треба мени подывытысь, чи у бджилъ все благополучно, чи йе въ ихъ матка, або чи йе въ ихъ на весни, або въ осены медъ; отъ мени заразь и видно. Та ще мени й никола сыдиты ждаты, колы той рій выйде; отъ я колы мени треба роя, и роблю видборку, себъ-то видберу килька щильныкивъ зъ бджоламы изъ старою маткою, покладу у другій вуликъ, та й поставлю подали видъ старого, отъ вамъ и рій готовый. Та колы-бъ захотилось и меду попойисты,

то можно и заразъ взяты, не морывшы бджиль, отъ тилькы шкоды, сей рикъ дуже плохый взятокъ, а то-бъ можно и заразъ покуштуваты.“

— „Ну добре, ты казавъ въ тебе пидъ садкомъ 700 саж., яка-жъ тобі корысть зъ його?“

— „Въ садку у мене 400 с. пидъ грушами и яблунямы; посажени вони черезъ чотыри сажни куды ни кынь, одна видъ однои, то ихъ якъ разъ и йе 39, а вышня и слывы черезъ два сажни одна видъ однои, то ихъ е 108. Яблуни и груши, якъ бачите, все бильше молоди, старыхъ тилькы 12 штукъ; та про те все такы и сей рикъ буде не меньше якъ по пивтора мишка съ кожнои на гуртъ; хай 20 мишкивъ соби останеться, а ти якъ продамъ, то й буде карбованцивъ 50, все такы на де що стане. А слывы и вышни те-жъ и соби йе, и продасы рубливъ на десять—пятнадцать, або й бильше, ось вже й се лито я вторгувавъ за шпанкы чотыри карбованци“,

— „Ну добре, Васылю, каже старый, сидаючи пидъ грушою, розкажы-жъ мени зновъ по черзи, скільки ты дистаешъ зерна и паши, чимъ ты годуешъ и зъодягаешъ себе й симью, и чимъ ты годуешъ свою худобу?“

— „Якъ бы-жъ мени такъ разказаты Вамъ все до ладу, ось, якъ бачите, треба-бъ личыты: середнього году я дистаю, видличуючы насинья:

Зъ одной десятины жыта 120 пуд. зерна, 240 пудивъ соломы

» ярыны $\left\{ \begin{array}{l} \text{пшеницы 30 п.} \\ \text{вивса »} \\ \text{ячменю »} \end{array} \right\} 130 \text{ пуд. соломы.}$

Зъ пивъ десятины выкы зъ вивсомъ 80 п. сина.

Зъ пивъ десятины бурякивъ 1500 п. бурякивъ и 150 п. свеклы

Зъ четверти десятины люцерны 80 п. сина.

Зъ 250 саж. картопли 150 п. картопли.

Зъ 250 саж. симья 2 пуд. зерна 4 копы прядива.

Зъ 200 саж. пшенички на зерно 15 пуд. зерна.

Зъ 100 саж. » на зелену пашу 100 пуд. паши.

Выходе-жъ у мене заразъ съ симьею, на жинку и двое дитокъ, жытного борошна 30 мишкивъ (60 пудивъ) и пшеничного 10 (20 пуд.) На кашу здеру трохы ячменю, або, сіючы ячминь, вкыну ще и якусь жменю проса, то тамъ буде мишокъ пшона; а то подеримо пшеничку на крупы и зъ того добра каша, отъ якъ куштували сьогодни. Картопли йде мишкивъ 25. На худобу въ мене йде: сина 160 пудивъ, соломы ярой 150 пуд, та озымои 100; бурякивъ 1500 пуд., вивса 30, пшенички 10, а решта зистається свыняци. Бурячынни (свеклы буряковои) я те-жъ не кыдаю, а годую въ осены помишавшы зъ сичкою, зъ жытнои соломы; а якъ що зистається, то мишаю зъ соломою посыпаю сылю и нагничую въ ями.

Годуваты мени доводиться бильшу частыну року, бо въ литку на тій четвертушци левадки, не хопе паши на 5 штукъ бильшого товару и 3 овецъ, а

20
то, бачте, хочь и выженешь колы, щобь проходи-
лись, то все бильше годуешь то сымь, то тымь, то
сичкою зь соломы, а то якъ зайде политья, то
де якый бурьянецъ не буде, то все повырыва-
емо, та тій худоби. А то ще на городи йе въ мене
пшеничка (кукургузъ) на пашу, то я циле лито
потроху выкоюю його и годуую худобу“.

— „Ну а топыла хапа у тебе?“

— „Беда мени зь тымь топыломъ! Воно то,
правда, годуучы стилькы худобы, де вже не буде
топыла, такъ іною-жъ тутъ треба, треба. Та що-
робыты, отакечкы, дывысь, що-бъ треба на степь
везты, а тутъ наробышь кырпычу, та й попалышь.
Та все такы я и на степь вывозю багатенько, бо на
топыло, що такы й трохи кырпычу нароблю,
а то-жъ такы то сього, то того назбираешь: зь городу
всяке бадилья, сояшнычыння, картоплиння, а то-жъ
зновъ термить зь прядива, а то такы й зь садка
назбираешь трохи хамла: тамъ вовчкы, тамъ гилячку,
а тамъ зь кориння пешли пагинци, попидризуешь
дывысь и протонышь бильшь мисяця.“

— „А чи не знаешь ты, Васылю, чого-то воно
сей рикъ хлиба такъ понадалы, та ще якъ-бы сами
ридки, а то де й густы, то й ти такъ похресты-
лись, мовъ вивци перейшлы?“

— „Е, се що-бъ до пуття розтовкмачыты, треба

багато казаты. Отъ, сказаты-жъ, Вы знаете, що бджола зъ червы робыться, а того мабуць не знаете, та якъ я скажу, то й не повирите, що воно матка кладе яйця, а зъ тыхъ яичокъ лупыться черва, а зъ тїи червы бджола; щось Вы, лыбонь, не вирите?„

— „Ну та кажы, що зъ того?„

— „Отто-жъ такъ и всяке инче дрибне сотвориння те-жъ кладе яйця, зъ яецъ лупыться черва, а зъ його, зновъ, вырасте, таке-жъ саме, яке клало яйце. Отъ колы-бъ вы розидралы изъ тыхъ лежачыхъ стеблынь яку бильшеньку, то побачылы-бъ, що въ середини у їй тырса, а край зпыленный, мовъ пылкою.“

— „Та се я бачывъ“.

— „Отто-жъ, бачите, йе таке твориння, що зветься хлибный пыльцыкъ, самочка його кладе яйце зверху стеблыны, зъ того вылуплюється червячокъ и йишь середину, по троху спускаючысь зъ горы на пызь, якъ покы дійде до низу; тоди винъ перегрыза выще видъ себе стеблыну, такъ що вона ледве держыться, а тилькы витерь повійне, то стеблына заразъ и впала. А то може стричалось бачыты други стеблыны, такы воны недійшли, а на кинци видъ низу, такъ мовъ хто выссало ихъ, а тоди перервало. Се зробывъ ще шкюдлывійицій видъ пыльцыка «хлибный комарыкъ» (а хочъ його червячокъ), зветься ще винъ и гесеньскою мухою. Ще багато и инныхъ ворогивъ у хлиба, тилькы ти роблять меньше

шкоды, такъ довго про ихъ балакаты ничего“.

Старый мовчавъ. „Бачъ якъ теперъ люде навчаються,—почавъ винъ перегадомъ казаты,—вже й мене за поганого господаря нихто не мае, а я-жъ такъ не вмію. Се якъ-бы у мене родыло, такъ якъ у тебе, то я-бъ досы, не то що пивторастъ, а ще бъ двисти десятинь купывъ“.

— „Ни, тату, воно трохи не такъ; въ мене на своихъ $5\frac{1}{4}$ десятинахъ хапа работы трохи не на цилый рикъ, такъ що и мени, и Настуси й спочыты мало коли йе. А вамъ, що-бъ обробыты пивторы сотни десятинь, якъ я обробляю свои пять, доведеться наняты ще килька чоловіка. А дже-жъ Вамъ доведеться самихъ бурякивъ садыты десятинь 15. Теперъ вы обиходытесь своею симьею, трьома наймытами, та наймычкою, а тоди вамъ довелося-бъ розвесты цилу економію, то воно у двое доходу въ Васъ не прыбуде, а тилькы все такы що-сь мабуть-бы набигло противъ теперишнього; тилькы се треба добре розличыты, що-бъ часомъ и не обрахуватыся“.

— „Знаешъ що, сынку Васылю, прыидешъ предъ заговинами до мене, подывисся и на мое господарство, та й порадимось, що ты скажешъ, а що я, вже-жъ такы и я не въ тимъя бытый“.

— „А що-жъ добре, тату; та ходимо ще въ хату до Настуси, а то она зъ Вамы мало що й бачы-

лась, та мабуть-бы пора й перекусыти що небудь“.

— „Та йдимо, воно йисты ще гаразь не хочеться, а тилькы вже пора й ихаты до дому.“

— „О, татусю, Вы въ насъ ночуйте.“

— „Е, сынку, ніякъ я на часъ йихавъ зъ дому, то заразъ ніяково въ тебе ночуваты, бо дома безъ мене не знатымуть, що й початы.“

— Ввійшли въ хату, ставъ старій гомониты ще зъ дочкой, а Настуся заразъ и полуднуваты поставыла; старій йистъ не дуже, бо недавно и обидалы, та гомонить зтихенька.

— „Знаешъ, стара, набрались мы зъ тобой гриха на душу: лаялы мы Настусю, що вышукала собі Васыля, а воно якъ роздывытысь, якъ Васыль господарюе, то другый и на пивсотни десятинь не мавъ-бы того, що Васыль на трьохъ. Теперь я оце кличу його до насъ, хай приизджае въ суботу, по-гомонимо мы зъ йимъ, то ще винъ молодый, щось намъ старымъ и пораде“.

— „Та яка тамъ зъ мене порады, якъ-бы я довше похазяйнувавъ, то може-бъ що и тямывъ, а теперь те тилькы и знаю, що видъ старыхъ людей чувъ“.

— „Та добре, добре, хай и такъ“, каже старій осьмихаючысь.

Пополуднувалы. Васыль запригъ коняку и ввійшовъ зновъ у хату.

— „Ну сидаймо-жъ, що-бъ все добре сидало“.

Посыдили трохи. Повставалы, идуть сидаты до воза. Василь и Настя провожають.

— „Дивиться-жъ диточки, не забудьте-жъ у суботу до насъ прійихаты“.

— „Не забудимо, не забудимо, ненечко, що-бъ не було, а прыбудимо“... Гей! кобыла рушыла и повезла старыхъ.

— „Що-жъ Настусю, дякуй Богови,—стари не сердять-ся, треба-жъ и намъ лагодытись, та й до ихъ йихаты“. „А вжежъ що треба, та й яка се я, Васылечку, рада, така рада, що здається не треба мени ни царства, ни паньства.“

Якъ вони йиздылы, якъ Василь радывся зъ старымъ, и що вони врадылы про се мы побалакаемо другимъ разомъ.

Михайло Ганько.

х. Вывизъ
16 Листопада.
1897 року.

HILBY

HIBLY